

Asia: VN/8636/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi eräiden EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen velvoitteiden toimeenpanosta ja valvonnasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi eräiden EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen velvoitteiden toimeenpanosta ja valvonnasta.

Markkinavalvonta

Tukes pitää tärkeänä, että kriittisten raaka-aineiden asetuksen (CRMA) edellyttämä tuotevalvonta toteutetaan HE-luonnoksen sivuilla 18, 22 ja 24–25 perustellun mukaisesti ns. hajautetulla mallilla. Tukes korostaa syyskuussa 2025 TEM:lle toimittamassaan muistiossa (Dnro Tukes 11272/00.00.01/2025) esille tuomiaan seikkoja, jotka puoltavat hajautettua mallia. Hajautetussa mallissa markkinavalvontaa tekevällä taholla on varmemmin riittävä tuotesektorikohtainen osaaminen. Valvonta on tarkoituksenmukaista toteuttaa osana tuotteen muuta asiakirjavalvontaa, kuten HE-luonnoksen sivulla 25 todetaan. Hajautettuun malliin on päädytty viime aikoina myös horisontaalista EU-sääntelyä toimeenpaneavassa eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta annetussa laissa (1377/2025). Tämä on lisäesimerkki HE-luonnoksen sivulle 31, jossa perustellaan markkinavalvontaviranomaisten määräytymistä.

Tukes katsoo, että HE-luonnoksen sivuilla 18, 24 ja 31 toteamus ”Rajapintatapaukset voidaan jättää lain soveltamiskäytännön ja viranomaisten välisen tavanomaisen yhteistoiminnan varaan” on ristiriitainen suhteessa HE-luonnoksen sivulla 31 läpikäytyihin perustuslakivaliokunnan asettamiin vaatimuksiin toimivallanjaosta. Tukes ehdottaa, että em. toteamus HE-luonnoksen sivuilta 18, 24 ja 31 poistetaan.

Tukes pitää tärkeänä, että eräiden kriittisten raaka-aineiden asetuksen mukaisten velvoitteiden toimeenpanosta ja valvonnasta ehdotetun lain 3 §:n 2 momentin sanamuotoa korjataan vaihtamalla sanan turvallisuus tilalle sana vaatimustenmukaisuus seuraavasti: ”Poiketen 1 momentissa säädetystä, kun viranomainen valvoo muun lainsäädännön nojalla tuotteen

vaatimustenmukaisuutta, se on kriittisten raaka-aineiden asetuksen...” ja ”...jos muun lainsäädännön nojalla tehtävä valvonta koskee vain yksittäisiä vaatimuskohtia.” Tuotesääntelyssä turvallisuus on vain yksi suojeltava yleinen etu muiden joukossa. Sääntely voi koskea myös esimerkiksi ympäristöystävällisyyttä, energiankulutusta, taajuuksien käyttöä tai häiriön sietoa. Sanamuodon korjaus tukee HE-luonnoksen sivuilla 18, 22 ja 24 todettua sääntelyn tarkoitusta, eli että CRMA:n tuotevaatimusten markkinavalvonta perustuisi nykyiseen toimivallanjakoon. CRMA:n tuotevaatimuksia valvoisi se viranomainen, joka pääsääntöisesti valvoo ko. tuoteryhmää jo nykyisellään.

Edellä perustellusti turvallisuus-sana tulisi vaihtaa vaatimustenmukaisuus-sanaksi ja turvallisuusnäkökohtia-sana vaatimuskohtia-sanaksi ehdotetun 3 §:n lisäksi myös seuraavissa HE-luonnoksen kohdissa:

- s. 18 toiseksi viimeinen kappale
- s. 20 jakson 4.2.2. ensimmäinen kappale
- s. 24 ensimmäinen kokonainen kappale
- s. 27 jakson 7.2 4 §:n yksityiskohtaisten perustelujen lopussa
- s. 31 viimeinen kappale

HE-luonnoksen sivulla 20 kohdassa 4.2.1 todetaan arvio markkinavalvonnasta aiheutuvista kustannuksista (0,1-0,5 htv/v). Arvion perusteita ei ole avattu. Tukes katsoo oikeammaksi arvioksi 1 htv/100 000 €/v ja 50 000 €/kertaerä hajautetulla mallilla. Valvontakohteiden määrästä ja valvonnan laajuudesta pitäisi saada tarkempi käsitys ennen täsmällisemmän kustannusarvion antamista. Uusi valvontatehtävä joudutaan joka tapauksessa organisoimaan käytäntöön mm. verkkosivuille, asianhallintajärjestelmiin, EU-yhteistyöhön, neuvontapalveluihin, lomasijaistuksiin jne., vaikka kertakustannukset saadaankin tehokkaammin hoidettua hajautetulla mallilla, kun kyse ei ole muusta valvonnasta erillisten tapausten hoidosta.

CRMA:n kattamat tuoteryhmät

Tukes kiinnittää huomiota siihen, että HE-luonnoksessa ei mainita komission 3.12.2025 antamaa ehdotusta CRMA:n muuttamiseksi. Erityisesti HE-luonnoksen sivuilla 5 ja 6 avataan CRMA:n 28 ja 29 artikloja, jotka saattavat muuttua komission ehdotuksen myötä. Lisäksi HE-luonnoksen sivulla 17 kohdassa ”Muut markkinavalvonnan piiriin kuuluvat tuotteet” voitaisi huomioida komission 3.12.2025 antama ehdotus, jossa CRMA:n 28 artiklan tuoteluetteloon lisättäisi ”hard disk drives, transducers, loudspeakers, drones for civil use and motorised toys”.

HE-luonnoksen sivun 15 Koneasetus-kohta sisältää virheellistä tietoa. EU:n uutta koneasetusta ei ole vielä kansallisesti täytäntöönpantu, eikä sen soveltaminen ole vielä alkanut. HE-luonnoksessa mainittu kansallinen täytäntöönpano koskee tällä hetkellä sovellettavana olevaa direktiiviä, jonka uusi EU-asetus tulee korvaamaan 14.7.2027.

HE-luonnoksen sivulla 15 ei ole huomioitu uutta EU:n leluasetusta, joka on annettu 12.12.2025. Lisäksi Lelujen turvallisuus -kohdan viimeisessä kappaleessa voisi huomioida komission 3.12.2025 antaman ehdotuksen, jossa CRMA:n 28 artiklaan lisättäisi mainita sähkömoottorin sisältävistä leluista.

Tekniset huomiot

Tukes on kiinnittänyt huomiota seuraaviin HE-luonnoksen kieliasua koskeviin seikkoihin:

- luonnoksesta eräiden kriittisten raaka-aineiden asetuksen mukaisten velvoitteiden toimeenpanosta ja valvonnasta annetuksi laiksi puuttuu kokonaan 4 §
- s. 6 viimeisen kokonaisen kappaleen toisesta virkkeestä puuttuu sanoja
- s. 8 viimeinen lause ennen väliotsikkoa on keskeneräinen
- s. 13 viimeisen kappaleen alussa tulisi olla ”3 luku”
- s. 14 Yleinen tuoteturvallisuusasetus -jakson ensimmäinen virke on jäänyt kesken
- s. 14 viimeisen kappaleen alussa tulisi olla kaksoispiste puolipisteen sijaan
- s. 18 toiseksi viimeisessä kappaleessa lukee ”markkina- ja valvontatehtävät”
- s. 19 jakson 4.2.1 ensimmäisen kappaleen viimeisessä lauseessa tulisi lukea ”kertakustannuksia”
- s. 20, 23 ja 24 Turvallisuus- ja kemikaaliviraston nimi on kirjoitettu pienellä alkukirjaimella
- s. 22 ensimmäisen kokonaisen kappaleen tulisi alkaa ”Asetuksessa tarkoitettuja...”
- s. 22 ensimmäisen kokonaisen kappaleen viimeisestä virkkeestä puuttuu sanoja
- s. 24 keskimäinen kappale sisältää useita kirjoitusvirheitä ilman virkejakoa
- s. 25 ensimmäisen kappaleen viimeisestä virkkeestä puuttuu sana ”koskevan”
- s. 33 viimeisen kappaleen keskeltä puuttuu piste

Lounema Tomi
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Luhtanen Elli
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto